

Јована Дишић

НАС ДВЕ

Десет (не)снимљених фотографија

1. ПУЖЕВИ

Наша прича, споља гледано, почиње овако: прво сам се родила ја, а након десет дана родила си се ти. Покушала сам да замислим наше упознавање, неку љупку слику након твог изласка из породилишта, али ми смо се упознале и пре рођења, онда када бебе у стомаку почињу да осећају укусе и чују звукове, јер су се твоји и моји родитељи скоро свакодневно дружили. Иако у различитим стомацима, у исто време слушале смо њихове испреплетане гласове, њихов смех и сеоске трачеве. Мада то наше мајке никад нису хтеле да признају, вероватно смо већ тада, осим разноврсне хране, пробале и цигарете и алкохол. Проверено смо пробале, а то засигурно знамо јер се то и сада препричава као анегдота – пужеве. Не знам чија је идеја била да две труднице једу баш пужеве, али имам основану сумњу да је великим делом спроведена у дело у инат бар једне од наших баба. Народно веровање каже: ако мајка једе пужеве, дете ће бити балаво. Наше мајке су волеле да доказују да њихове мајке нису у праву. (Не воле ли то све ћерке овог света?)

Питам се, шта ли би урадиле да је заиста нека од нас ипак била балава? Криле нас од очију јавности? Или би порицале да су икада јеле пужеве и да је то све била само добро спроведена шала, а да смо ми, ето, просто балаве? Због тога замишљам наш први сусрет након што су нам пупчане врпце пресечене као сусрет двоје старих знанаца и сапатника,

замишљам тебе као бебу која колута очима и себе као бебу која *збага веће*, што смо толико пута касније радиле кад год би нас родитељи нервирали својим сулудим идејама и иритантним коментарима.

Волим да кажем да смо одрасле заједно од пелена, и то је истина, и имам фотографије да то и докажем. Али више бих волела да имам фотографију тог дана пре нашег рођења, када су се јели пужеви. Твој отац их је сакупио, мој отац их је спремао, мајке су их јеле, бабе се хватале за главу, а нас две смо, убеђена сам, баш тада, започеле наше савезништво.

2. ИГРА

Да нас је неко помније посматрао док смо се играле у то раније доба, а нико нас није претерано помно посматрао јер су стигла и млађа деца, а ми никад нисмо имале дара за велике несташлуке и углавном смо се само *нешто заносиле*; могао би лако да закључи да развијамо посебну наклоност према одећи, али и према причи и причању. Без обзира на то да ли смо се играле барбикама или каменчићима, или смо саме биле актери у игри, увек су наши ликови били адекватно обучени, имали своја пажљиво одабрана имена и богато осмишљене биографије, а заплете бих волела да је неко записивао, јер их више не памтимо ни ти ни ја. Колико смо година могле да имамо ако смо остале саме код куће? Или нисмо биле сасвим саме, можда је тата све време био унутра. Било је топло летње вече, а ми смо изнеле напоље сву ону драгоцену гардеробу које су се наше мајке одрекле да бисмо имале чиме да се играмо, и маскирале се у вештице. Чупаве, можда и нашминкане, ишле смо низ сокак укочено, са рукама подигнутим испред себе, док су нас комшије знатижељно посматрале. Ипак, нико нас није дирао, ни опоменуо, ни викао на нас.

Пошто нам је оно што смо мислиле да је саблажњавање комшилука досадило, одлучиле смо да се сакријемо са обе стране капије и уплашимо онога ко се први врати кући. На звук капије, искочиле смо из својих скровишта, прво једна, па друга, а моја млађа сестра је вриснула прво једном, па још једном, а онда почела да плаче заривши лице у сукњу моје мајке, а твоје стрине, која се и сама била уплашила. Срећом, након првобитног шока, а нама је већ срце сишло у пете јер је ова мала још плакала, почела је да се смеје. Сад мислим да бих вероватно добила батине да сам све смислила сама. Овако је то постала још једна сликовита и весела анегдота.

3. ЦИПЕЛЕ

Не волим Нове године. Не волим их зато што не могу да буду као оне које смо проводиле заједно кад смо биле деца. Свака празнична декорација је увреда, свака јелка глупава, сваки Деда Мраз неуверљив. Није се ту никада радило ни о поклонима ни о јелкама ни о декорацијама, већ о слободи. То су биле једине вечери када смо могле да се играмо колико год желимо. Нисмо морале да молимо родитеље да попију још једну кафу или попуше бар још једну цигарету, нису нас на силу раздвајали и водили кући. Сва деца су могла да остану будна докле год желе, јер су родитељи остајали још дуже, у пићу, разговору, певању, смеху. На крају бисмо од умора падали и поспали где се ко затекао, а њима би ваљда било пренапорно да гледају и расплићу које је чије дете, па су нас остављали тако и одлазили и сами на спавање. То је значило још један дан игре.

Те године биле смо усред неког од наших костимираних сценарија (сећам се да је нека од нас носила ону плаво-белу широку сукњу око које смо се стално отимале), када је изненада стигао Деда Мраз. Заправо, стриц прерушен у Деда Мраза. Мала деца су била одушевљена, а ми смо га подозриво гледале јер смо одмах посумњале у његову аутентичност. Ипак, признајем, ја нисам могла да се закунем да је то баш стриц. Већ дуго нисам веровала у Деда Мраза, ако икад и јесам, али за разлику од других, лоше обучених и нашминканих Деда Мразова, стричев је био врло оригиналан. Маестрално је играо своју улогу. Променио је глас, користио у говору стране речи, јер је светски путник, читав се преобразио у нешто друго, нешто што од њега никада нисам ни чула ни видела. Његова посвећеност опчинила је и мене. Просто – прича му је држала воду. Када је отишао, почела си да плачеш зато што твој тајка само тебе није пољубио. Покушала сам да те утешим, да те убедим да то можда није био он, али рекла си: „Знам његове ципеле.” Несрећни мој стрико. Зар није знао да теби ништа не може да промакне?

Тај догађај био је истовремено и врхунац детињства млађе деце и почетак деконструкције наших дечјих заблуда и никако ми није јасно како баш никоме није пало на памет да би то ипак требало фотографисати, макар да се ода почаст стричевом неоспорном глумачком таленту.

4. СО

На море смо ишли: званично – свака породица за себе, а заправо – ми у камп на Јазу, ви у апартман у Будви и сви онда скоро свакога дана на исту плажу и неретко увече сви у камп на вечеру и дружење. Све то јесте

забележено на гомили фотографија, толико пута смо их листале. Ипак, камера није могла да забележи тренутак када сам одлучила да научим да пливам. Јер, то за мене јесте била ствар одлуке. Пливање ми тада није било посебно привлачно и своје дане на плажи проводила сам са гумама на рукама, гумом око струка, маском за рођење и дисаљком на глави, па чак и перајима на ногама, али тако опремљена седела сам или стајала – у плићаку. Комичан приказ, нема сумње. Са друге стране, ти си одувек била у већем пријатељству са водом. Ја нисам умела да зароним а да ми вода не уђе у нос, ти јеси. Боље си подносила хладне јадранске струје, ја сам се стално увијала у пешкир и цвокотала зубима. Али када си научила да пливаш пре мене, то већ нисам могла да дозволим. Фолирала сам се да умем и ја, па сам глумећи и пропливала. Ти си то, као и сваки мој успех, прихватила достојанствено.

Неколико година касније, умела си већ врло вешто да скачеш *на главу*. Ја сам успевала да скочим, али би ми вода ипак увек ушла у нос, па сам од тога одустала. Није ми полазило за руком да изгледам тако величанствено ни када излазим из воде, ни кад у њу улазим. На крају сам прихватила, тешка срца, да си у свим стварима које имају везе са пливањем боља од мене. Као што смо увек успевале да прихватимо, некад лакше, некад теже, кад год је она друга у нечему боља, колико год су наше мајке од нас и свесно и несвесно правиле љуте ривале чувеним питањем: *а ишћа је она добила*, кад год бисмо се вратиле из школе.

5. ПРЕСЕК

Спасовдан је тек прошао. Испратила сам своје госте на аутобус и вратила се кући да спавам. Мајка ме је након неког времена грубо пробудила и рекла ми да ме тражи полиција. Буновна и збуњена отишла сам на капију, на којој су стајала два полицајца. Погледали су у мене, па један у другог и питали има ли још нека Јовић у селу, а да је мојих година, пошто сам ја очигледно ту. Има, али зашто, питала сам. Била је саобраћајка, рекли су. Враћали су се са базена, падала је киша и ауто је слетео са пута.

Сви су преживели, али ти си била у болници са не тако безазленим повредама. Након тог сазнања ничега се више не сећам. Појма немам да ли су још нешто рекли, ни када су отишли, ни ко је био са мном, али знам да после тога више ништа неће бити исто. Ми смо тада биле у периоду живота када смо се удаљиле једна од друге, и формално, јер нисмо ишле у исто одељење у гимназији, и по свим другим основама, али никад суштински, никад сасвим.

Касније је стрина причала како си у ургентном центру, када су хтели да ти исеку одећу, викнула: „Не мој купаћи!” Никада те нисам питала

који је то купаћи био, али веровала сам да је био онај црни, са златним нитима. Обожавала си тај купаћи. Имала сам исти, али плави, са сребрним нитима, само је теби лепше стајао. Ја свој свакако више никад нисам обукла, јер сам овако видела твој: на поду ургентног центра, бачен, пресечен, као и сви преостали окрајци безбрижности.

6. ИНДЕКС

Највеће моје животно проклетство је оно што су наставници врло ласкаво називали свестраношћу, ја већ неко време називам растрзаношћу и неспособношћу да се организујем, а наш заједнички пријатељ каже да је то нелечени поремећај пажње са хиперактивношћу (АДХД). Која год да ми је дијагноза, учинила је то да сам се увек у животу бавила свим и свачим, па чак и оним што ме не занима превише, само да бих доказала да то могу или ме је заинтересовало на тренутак, а онда не бих умела себи да дозволим да одустанем. Док си ти све време знала ко си и чиме желиш и не желиш да се бавиш, ја сам обишла десетине странпутица, док на крају нисам морала себи да признам да желим да студирам исто што и ти. Знале смо да ће нас мајке поново питати *а шта је она добила*, али изгледа да смо то одлучиле да игноришемо.

Када смо урадиле пријемни, чекало се данима да изађе ранг-листа. Направила сам је сама, сабирајући просеке оцена и бодове са пријемног за све будуће колеге. Сигурно нисам била једина која је то урадила, али била сам врло сигурна у себе, а моје самопоуздање умирило је и тебе. На мојој, прелиминарној ранг-листи, биле смо на 4. и 13. месту, а тако је било и на коначној ранг-листи факултета. Четири године природно-математичког смера се на тај начин исплатило.

При упису, у реду на шалтеру студентске службе заузеле смо надмени став, колутале очима и *збадале веће* на остале колеге и њихову неснађеност. Питам се, да ли нам се тада видело на лицима колико бисмо биле уплашене и несигурне да нисмо биле заједно?

7. ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Током студија, пред испите, када би ми рекла да ти нешто није јасно, не бих ти признала да није ни мени. Мозак би почео да ми ради невероватном брзином и у свим правцима и ја бих некако успевала да све разјасним, и теби и себи, а за тебе.

А опет, да нас је неко помније посматрао док смо биле деца, као што није, било би му све кристално јасно. Из књиге *365 прича за лаку ноћ*

прескакале смо симпатичне причине о животињама и читале прилагођене грчке митове, изнова и изнова. Док смо једна другу преслишавале како се зове богиња мудрости, а како лепоте, питала си: „Чекај, а ко је онда Богородица?” То што ни ја нисам знала одговор нипошто није значило да га нећу некако пронаћи за тебе. Сећам се шта сам ти рекла: „Па, богиња је богу жена, а Богородица му је мајка!” Тај одговор се уклапао у наше тадашње знање о свету, па смо обе биле њиме задовољне, ма колико и тачан и нетачан био.

8. ИНФУЗИЈА

Када се моја мајка, а твоја стрина поново разболела, болест је исувише брзо напредовала. Ти ми се неко време ниси јављала. Нисам ни помислила да ти то замерим. Знала сам да ћеш се јавити кад осетиш да си ми неопходна и да прикупљаш снагу за онај тренутак кад је мени буде понестало. Твоја мајка, а моја стрина читав живот нам је говорила како сам ја она која је јака. Тиме се подразумевало да ти ниси. То није истина. Наше снаге су од другачије врсте. Моја снага је очигледна, твоја је упорна. Ти ме, за разлику од многих који су ме напуштали и кад нисам крива, ниси напустила ни онда кад јесам.

Отишле смо јој заједно у посету када већ никога није препознавала. У свести се вратила у детињство, у ко зна који безбедни његов кутак, нама сасвим непознат. Храниле смо је, молиле је да нешто поједе и попије, али ведро, са осмехом, као да имамо посла са дететом, ти са једне, ја са друге стране кревета. Већ сам се помирила са тим да ме више никад неће препознати, али ти си одувек волела да ствари буду јасне, па си је питала: „Стрина, знаш ко сам?” Гледала те је празним погледом, али ипак си рекла: „Ја сам Даница.” Она те је гледала још можда тренутак, а онда је окренула главу ка мени и изговорила: „Ти си онда сигурно Јована.”

Нисам се заваравала, није она препознала нас, те две увелико одрасле девојке које су пословале око њене болничке постеље. Поглед јој је и даље био празан. Ипак, негде у дубини тог одсуства из садашњости, повезала је: ако је ова овде Даница, онда ни Јована не може бити далеко. И мени је то било довољно, то што и даље тамо негде постојим као појам, макар и само у пару са тобом.

9. ШЕТЊА

„Дете је љубоморно на вас две!”, изгрдила нас је стрина кад смо се пожалиле да се моја ћерка, а твоја сестричина понашала немогуће током шетње. Кењкала је, кукала како је боле ноге, како је жедна, како је гладна, како хоће кући... Браниле смо се тиме што чак нисмо много ни разговарале, брале смо љубичице са њом, показивале јој животиње у двориштима, све време смо обе биле окренуте њеним жељама и потребама.

„Нема везе, дете *осећа!*”, није одустајала стрина. То да деца све осећају, позната је ствар, а да су љубоморна на све и сваког, ни то није необично. Ипак, начин на који је то стрина рекла, са таквом сигурношћу, натерао ме је да се замислим. Да ли смо *нас две* одувек изазивале таква осећања код других, чак и оних најближих? То би свакако много тога објаснило.

10. ПУЖЕВИ?

У твојој соби у селу има много наших заједничких фотографија. Увек ми буде смешно што нисмо трезне ни на једној од њих, осим на оној врло старој и врло драгој на којој нас стрико обе држи у наручју као бебе. На први поглед се и не види која је која, јер смо обе у розе бенкицама. У мојој соби у раму стоји она на којој се смејемо најшире могуће, како би се видело да нам је испао исти зуб. У албумима: бебећи живот, укочено позирање од предшколског до осмог разреда, приредбе, летовања, рођендани, наступи са фолклором, мала матура, велика матура, весеља, изласци, академски успеси, књижевне вечери... За већину фотографија постоји нека прича, али много је више прича за које не постоје фотографије. Оне су по правилу и занимљивије.

А како ће се завршити наша прича? Споља гледано: ми смо својеглаве цангризаве старице, седимо и разговарамо на некој тераси, последњи пут. Ти и даље колуташ очима, а ја *збадам веће* на читав свет, само још слободније него пре. Поново претресам породичне анегдоте, иако смо их одавно и записале, да бисмо и њима и себи обезбиде дужи живот. Тешко мени, можда поново носимо и пелене! У том случају, мислим да би добро било да баш на том последњем сусрету коначно поново пробамо пужеве. Ко зна, можда нам се и допадне.